

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Katja Saranka
Planhandläggare
010-22 33 289
katja.saranka@lansstyrelsen.se

Yttrande

1(5)

2018-11-19

402-5476-2018

Stadsbyggnadsförvaltningen
Uppsala kommun
plan-byggnadsnamnden@uppsala.se

Samråd om behovsbedömning till detaljplan för Ångkvarn, Uppsala kommun, Uppsala län

Kommunen har för rubricerad detaljplan begärt samråd med Länsstyrelsen om behovsbedömning enligt 6 § förordningen (1998:905) om miljökonsekvensbeskrivningar.

Syftet med planförslaget

Syftet med detaljplanen är att möjliggöra en stadsutveckling med en blandning av bostäder, förskolor och centrumverksamhet inom kvarteret Ångkvarn. Syftet är även att skapa bättre förbindelser mellan det befintliga bostadsområdet i Kungsängen och åstråket.

Länsstyrelsens tidigare synpunkter

Kommunen har tidigare ställt ut program för Kv. Hugin på samråd samt haft samråd om betydande miljöpåverkan gällande samma kvarter. Länsstyrelsen lämnade synpunkter i yttrande den 9 mars 2015, dnr. 402-190-15 och den 6 maj 2016, dnr. 402-1996-16 och bedömde att program för Kv. Hugin kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Kommunen har även dessförinnan även haft samråd om program om Södra Åstråket och program för Kungsängen. Kvarteret Ångkvarn utgör en del av dessa program. Länsstyrelsen lämnade i samband med programförslagen var utställda för samråd synpunkter i yttrande den 13 mars 2013, dnr. 402-7123-13 och den 17 november 2008, dnr. 402-15312-08, på bl.a. om potentiellt förorenade områden.

Sammanfattande behovsbedömning

Den 1 januari 2018 trädde förändringar i 6 kap. miljöbalken (MB) i kraft. Förändringarna innebär bland annat att terminologin ändrats kring miljöbedömningar och att kommunen ska göra en undersökning om en plan kan antas medföra betydande miljöpåverkan (6 kap. 6 § MB). Samma dag upphävdes också förordningen om miljökonsekvensbeskrivningar och ersattes av miljöbedömningsförordningen (2017:966). I 5 § i nyss nämnd förordning tydliggörs vad undersökningen ska utgå ifrån vid bedömning av om planen eller programmets genomförande kan antas ge upphov till betydande miljöpåverkan.

Av övergångsbestämmelserna framgår att äldre föreskrifter gäller för handläggningen av planer som har påbörjats före den 1 januari 2018. Av planhandlingarna drar Länsstyrelsen slutsatsen att ärendet är påbörjat före den 1 januari 2018, Länsstyrelsen bedömer därmed att de gamla reglerna om miljöbedömningar ska gälla i detta ärende. Kommunen bör därför redogöra tydligt i planhandlingarna när planarbetet är påbörjat.

Länsstyrelsen delar inte kommunens bedömning att den föreslagna planen inte kan antas medföra betydande miljöpåverkan med följande motivering. Planområdet ligger inte långt från Kv. Hugin, där Länsstyrelsen har bedömt att planen kan innebära betydande miljöpåverkan. Även om dessa planområden inte gränsar till varandra, innehåller

2018-11-

402-5476-2018

områdena samma problem vad gäller förorenade områden, översvämningsrisken och närheten till Fyrisån. Länsstyrelsen bedömer därför att nu aktuell detaljplan för Kv. Ångkvarn även den *kan* antas medföra en sådan betydande miljöpåverkan som avses i 6 kap. 11 § miljöbalken, och i förordningen om miljökonsekvensbeskrivningar (1998:905) samt 4 kap. 34 § plan- och bygglagen (PBL 2010:900).

Länsstyrelsen bedömer att genomförandet av planen kan antas medföra betydande miljöpåverkan och att en MKB ska tas fram, eftersom planområdet är förorenat. Aktuella kriterier för bedömningen enligt förordningen (1998:905) om miljökonsekvensbeskrivningar, bilaga 4, är punkterna 1e, 2b, 2e och 2f som berör genomförandet av EU:s gemensamma miljölagstiftning, påverkans storlek och fysiska omfattning, påverkans totaleffekt samt betydelsen och sårbarheten hos det påverkade området på grund av tidigare markanvändning. Nedan följer en mer utförligare förklaring på vilka grunder Länsstyrelsen gör bedömningen att planförslaget kan antas medföra betydande miljöpåverkan.

Hälsa och säkerhet – Potentiellt förorenade områden

Länsstyrelsen bedömer att det föreligger risk för betydande miljöpåverkan vid exploatering på grund av den omfattande föroreningsituationen inom planområdet och den påtagliga spridningsrisken av föroreningar till grund- och ytvatten. Planområdet ligger inom sekundärt vattenskyddsområde. Vidare ligger området i direkt anslutning till Fyrisån, och är därför klassat som riskområde för översvämningar. Detta gör att föroreningar som lämnas kvar i marken kan påverka statusen i Fyrisån negativt, även i ett längre tidsperspektiv. Det föreligger risk att efterbehandlingen av de förorenade områdena leder till negativ miljöpåverkan i form av tex ökad spridning av föroreningar till Fyrisån. Planområdet bör undersökas närmare för att klargöra vilka föroreningar som finns och i vilken omfattning, för att kunna bedöma riskerna att föroreningar sprids till yt- och grundvatten som följd av att planen genomförs.

Olika typer av verksamheter har historiskt sett bedrivits inom planområdet, vilka har gett upphov till olika föroreningar under lång tid. Kommunen uppger att undersökningar ska utföras för de potentiellt förorenade objekt som finns i EBH-stödet. Branschtypiska föroreningar som kan förekomma är bl.a. metaller, oljekolväten, PAH, halogenerade lösningsmedel, bekämpningsmedel, kvicksilver, dioxin. Föroreningar har påträffats i samband med markarbeten både inom och i anslutning till planområdet.

Vid kvarnverksamheterna anser Länsstyrelsen att förekomsten av kvicksilver bör utredas närmare då betning vid behandling av utsäde kan ha förekommit. Utöver markundersökningar bör även berörda byggnader undersökas. Länsstyrelsen noterar även att ett par större bränder skett inom Nord Mills område, 1900 och 1940. Analys av t.ex. dioxiner bör övervägas kopplat till bränderna.

I norra delen av planområdet finns en gammal, ca 6500 m² stor lertäkt. Lerlagrets skydd för grundvattnet kan vara mindre i täktområdet jämfört med övriga planområdet. Lertäktsområdet har en avvikande geologi jämfört med resten av

planområdet varför kommunen bör utreda om det medför någon risk ur spridningssynpunkt.

Länsstyrelsen anser att sanering vid exploatering ska ske till känslig markanvändning (KM) i hela planområdet, eftersom området ska användas för bostäder och förskola samt att planområdet ligger inom vattenskyddsområde. Risken för översvämning i framtiden kan leda till att kvarlämnade föroreningar kan återkontaminera sanerat område och en spridning av föroreningar kan uppstå. Norr om planområdet Ångkvarnen angränsar Kv. Hugin, vilket är förorenat p.g.a. stadens historiska gasverk samt av andra historiska verksamhetstyper av varierande karaktär. Risk förekommer att föroreningar från Kv. Hugin kan ha spridits till planområdet Ångkvarnen på grund av dess fysiska närhet ex. via ledningsgravar. Tänkbara föroreningar som kan finnas kvar efter de olika verksamheterna kan vara halogenerade lösningsmedel, alifatiska och aromatiska kolväten, flyktiga organiska föreningar, fenoler, cyanider, tungmetaller. Kv. Hugin har undersökts i samband med annan pågående planprocess där Länsstyrelsen, lämnat synpunkter, se ovan.

Miljö kvalitetsnormer – vatten

Av resonemanget ovan framgår att risken för att grundvattnet och miljö kvalitetsnormerna (MKN) för Fyrisån kan påverkas negativt på grund av de föroreningar som finns i området. Detta ska utredas vidare i miljökonsekvensbeskrivningen med en analys och bedömning gentemot uppfyllandet av MKN för vatten. Förutom att planen inte ska leda till ökad belastning på Fyrisån och försvåra att miljö kvalitetsnormer för vatten inte kan uppnås behöver kommunen även beakta åtgärder som kan leda till möjliga förbättringar.

Framtida klimatändringar

Planområdet ligger inom ett område som beräknas få en översvämning med högsta beräknade flöde och berörs även av ett 100 års flöde vid en översvämning av Fyrisån. Kommunen avser att utreda både översvämningensrisken från Fyrisån samt var det finns lågpunkter inom området i det fortsatta arbetet. Av underlaget framgår att kommunen kommer att utreda översvämningensrisken noggrannare, vilket är bra. Länsstyrelsen anser då att det är viktigt att utredningen även inkluderar kopplingen till föroreningssituationen som finns inom området och samlat beskrivs i miljökonsekvensbeskrivningen.

Riksintresse för kulturmiljövården – Uppsala stad

Området ligger inom riksintresseområdet Uppsala stad K40 A. Området har flera historiskt intressanta byggnader och några av dessa avses att bevaras. En omvandling av kvarteret Ångkvarn med bland annat ny kvartersindelning och nya dragningar av vägar kan komma att innebära stor påverkan på kulturmiljövården inom riksintresset. Länsstyrelsen ställer sig frågande till de stora volymer som föreslås och vars förverkligande riskerar få stora konsekvenser för miljön kring stadsparken, Östra Ågatan och vyn från Riksintresset söderut, liksom den klassiska vyn upp mot åsen och slottet i motsatt riktning.

Länsstyrelsen kan i dagsläget inte ta ställning till om ett genomförande av planförslaget innebär skada på riksintresse för kulturmiljövården eftersom underlag såsom volym- och

siktstudier över den föreslagna bebyggelsen saknas. Länsstyrelsen bedömer därför att det är av stor vikt att kommunen i den fortsatta processen tar fram underlag som värderar planförslagets påverkan på riksintressets värden. Först därefter kan en bedömning av planförslagets påverkan på riksintresset göras.

Länsstyrelsens synpunkter

MKN luft

Kommunen har gjort en bedömning att ett genomförande av planen inte kommer att innebära några problem med för höga halter eller några överskridande av MKN. Länsstyrelsen anser att kommunen behöver redovisa vad man grundar bedömningen på i det fortsatta planarbetet.

Biotopskydd

Av handlingarna framgår det att det finns en trädrad som kan omfattas av biotopskyddsbestämmelserna.

Enligt naturvårdsverkets handbok 2012:1, utgåva 1, Biotopskyddsområden står det att alléer som uppfyller följande definition omfattas av det generella biotopskyddet (7 kap 11 § MB): *Lövträd planterade i en enkel eller dubbel rad som består av minst fem träd längs en väg eller det som tidigare utgjort en väg eller i ett i övrigt öppet landskap. Träden ska till övervägande del utgöras av vuxna träd.*

Länsstyrelsen anser att det generella biotopskyddet ska beaktas under planprocessen, varför frågan om träden omfattas av biotopskyddet ska vara utredd innan detaljplanen antas. Länsstyrelsen vill även påminna om att biotopskyddet är en förbudslagstiftning och det behövs särskilda skäl för att dispens ska kunna medges. I första hand ska alltid möjligheten att bevara träden utredas, se bland annat dom med Mål nr M 11539–17.

Artfynd

Länsstyrelsen vill uppmärksamma kommunen om att det inom planområdet finns rödlistade arter registrerade i artportalen, enligt Länsstyrelsens underlagsmaterial. Bland annat finns alm klassad som akut hotad (CR). På grund av almsjukan kommer riktigt gamla almar troligtvis att vara en bristvara i framtiden. Detta medför att många arter knutna till gamla almar kommer att få en minskad tillgång på livsmiljöer. Det är därför viktigt att almar som kan vara resistent eller ha förhöjd motståndskraft mot almsjukan bevaras.

Länsstyrelsen anser att de rödlistade arterna ska uppmärksammas inom ramen för planarbetet och behovet av hänsyn behöver utredas för dessa arter.

Strandskydd

I samband med att en ny detaljplan tas fram återinträder strandskyddet. Strandskyddet måste prövas på nytt under planprocessen och kommunen behöver redogöra vilka särskilda skäl det finns (enligt 7 kap 15 § MB) och om intresset att ta området i anspråk väger tyngre än strandskyddsintresset. Av planbeskrivningen behöver det även framgå på vilket sätt de föreslagna åtgärderna är förenliga med

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Yttrande

5(5)

2018-11-

402-5476-2018

strandskyddet syften och hur växt- och djurlivet påverkas av den föreslagna exploateringen.

De som medverkat i beslutet

Chef för Plan- och bostadsenheten Annika Israelsson har beslutat i detta ärende. Planhandläggare Katja Saranka har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också naturvårdshandläggare Emilia Wolfhagen, miljöskyddshandläggare Stefan Nyström, miljöskyddshandläggare Lars Johnsson, bebyggelseantikvarie Henrik Gartz, handläggare för vattenskyddsfrågor Jan Eckhäll, miljöutredare Gunilla Lindgren samt handläggare klimatanpassning Karin Gustavsson medverkat.

Ärendet har hanterats med digital signering och har därför inga underskrifter.

Annika Israelsson

Katja Saranka